

Aprobat în ședința Guvernului _____/2025

Decizia protocolară nr. _____2025

AVIZ GENERALIZAT

la proiectul de Lege privind distincțiile de stat ale Republicii Moldova

(inițiativa legislativă nr. 225 din 16.06.2025)

Guvernul a examinat proiectul de Lege privind distincțiile de stat ale Republicii Moldova (*inițiativa legislativă nr. 225 din 16.06.2025*) prezentat de către președintele Republicii Moldova, dna Maia Sandu și comunică următoarele.

Inițiativa legislativă este înaintată în conformitate cu articolul 73 din Constituția Republicii Moldova și articolul 47 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996.

Prin conținutul său, proiectul legii prevede instituirea unui sistem de distincții de stat bazat pe ordine, cruci, medalii și titluri onorifice.

Potrivit notei de fundamentare ce însoțește proiectul de act normativ, necesitatea elaborării proiectului de lege, rezidă în necesitatea revizuirii sistemului distincțiilor de stat, având la bază următoarele principii:

- a) menținerea sistemului existent ca bază, cu excluderea distincțiilor care s-au dovedit a fi inutile în lipsa domeniului real de aplicare;
- b) introducerea de noi distincții noi, pentru acoperirea domeniilor rămase nereprezentate;
- c) reevaluarea teoretică și artistică a unor distincții, prin înlocuirea modelelor depășite ideologic cu altele potrivite și ajustarea denumirilor conform tradiției faleristice și științifice;
- d) revizuirea aspectelor juridice pentru a eficientiza procedura de conferire a distincțiilor de stat, în baza experienței acumulate.

Urmare a examinării inițiativei legislative, Guvernul susține aprobarea proiectului de Lege privind distincțiile de stat ale Republicii Moldova cu luarea în considerare a următoarelor recomandări, obiecții și sugestii. Referitor la forma actuală a proiectului de lege înaintat, semnalăm următoarele aspecte:

La **art. 7** din proiect, se propune de exclus la alin. (2) textul „*în ordine descrescătoare*”, deoarece titlurile onorifice se conferă în diferite domenii de activitate și respectiv, nu este posibilă ierarhizarea importanței acestora.

La **art. 9** alin. (1) lit. b), în vederea acoperirii tuturor aspectelor legate de ordinea publică, precum și racordării prevederilor proiectului de lege la terminologia actuală utilizată în actele normative relevante domeniului, se consideră judicioasă substituirea cuvintelor „menținerii ordinii publice” cu textul „menținerii, asigurării și restabilirii ordinii publice”. Observația este valabilă pentru toate cazurile similare din proiect.

La **art. 11** lit. g), din sintagma „legislația în vigoare”, cuvintele „în vigoare” se vor exclude”, ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va

specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment (obiecție valabilă inclusiv pentru art. 60).

La art 15 alin. (1) după textul „asigurării ordinii publice” propunem a fi completat cu textul „prevenirii și lichidării consecințelor situațiilor de urgență și excepționale”, ținând cont de prevederile pct. 6 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Interne, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 693/2017.

Relevant este de menționat și faptul că, potrivit **art. 15** alin. (1), Crucea „Meritul Militar” se conferă pentru acte de bărbăție și eroism în timpul operațiunilor de luptă, apărării independenței și suveranității Republicii Moldova, asigurării ordinii publice, apărării drepturilor și libertăților omului, precum și pentru serviciu militar ireproșabil. Conform Dicționarului explicativ român, „bărbăția” se asimilează sensului „de a fi bărbat; vârsta de maturitate a bărbatului”.

În condițiile actuale, când femeile pot fi încadrate în serviciul militar prin contract, fiind egale în drepturi și obligații cu bărbații în condițiile *Legii nr. 162/2005 cu privire la statutul militarilor* și ale altor acte normative, opinăm asupra utilizării unui termen corespunzător actelor de eroism manifestate de femei, prin substituirea cuvântului „bărbăție” cu altul similar, eventual, cu cuvântul „curaj”.

La **art. 19**, aferent utilizării abrevierii „ș.a.”, Este de menționat că, conținutul unei norme juridice trebuie să fie clar și previzibil pentru a permite aplicarea sa unitară și a evita interpretările subiective sau arbitrare. Astfel, în cuprinsul alin. (1) se recomandă a fi prevăzuți în mod expres beneficiarii medaliei „Meritul Academic”.

Aceeași obiecție o reiterăm, în mod corespunzător, pentru art. 27 alin. (1).

În aceeași ordine de idei, acronimul „etc.” se va exclude din proiectul legii, deoarece semnificația respectivului este periculoasă sub aspect de interpretare extensivă.

Conform **art. 30** din proiect, distincțiile de stat se conferă în regim obișnuit, iar în condițiile **art. 33** pentru cetățenii Republicii Moldova, distincțiile de stat se conferă o dată în an cu ocazia Zilei Independenței. Astfel, nu este clar la ce se referă autorul când stipulează conferirea distincțiilor de stat în *regim obișnuit* și nici nota de fundamentare nu conține un argument în acest sens.

În plus, reieșind din specificul activității și misiunii Ministerului Afacerilor Interne, este de remarcat faptul că, viața și sănătatea funcționarilor publici cu statut special/militarilor este supusă unui risc sporit zilnic. Prin urmare, se solicită a examina suplimentar în corelare cu prevederile articolelor menționate, acordând dreptul instituțiilor publice de a solicita oferirea distincțiilor de stat în situații de urgență.

La **art. 32**, expresia „se fac pe baze generale” este improprie limbajului normativ. Se propune reformularea alin. (2) în măsură să prevadă faptul că propunerile pentru conferirea distincțiilor de stat cetățenilor străini cu domiciliul permanent pe teritoriul Republicii Moldova se prezintă și se examinează în modul stabilit de art. 29 alin. (2).

La alin. (3) textul „ministere,” se va exclude prin prisma *Legii nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate*.

Întru asigurarea predictibilității și clarității normelor juridice, consacrate în art. 3 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la **art. 33 alin. (2)** se consideră

judicios de a indica expres cazurile excepționale în care șefilor de stat, șefilor misiunilor diplomatice acreditați în Republica Moldova, precum și altor înalți oficiali străini și internaționali distincțiile de stat pot fi conferite în baza deciziei Președintelui Republicii Moldova și pe parcursul anului calendaristic. Obiecția este valabilă și pentru art. 36 alin. (3) din proiectul legii.

La **art. 34**, cuvântul „stipulărilor” se va substitui cu cuvântul „prevederilor”

Potrivit **art. 35** alin. (1), „Distincțiile de stat se conferă, de regulă, în succesiune ierarhică ascendentă”. Astfel, se recomandă concretizarea/reglementarea situațiilor când distincțiile de stat se conferă contrar regulii generale stabilite la norma prenotată.

La **art. 36**, alin. (2) din proiect se propune expunerea în următoarea redacție:

„(2) Conferirea unei distincții sau clase superioare, poate fi făcută după expirarea a cel puțin cinci ani de la ultima decorare, în cazul existenței unor noi merite ale aceleiași persoane.”.

Totodată, la **art. 36** alin. (3), se recomandă concretizarea/exemplificarea „cazurilor excepționale” când președintele Republicii Moldova poate asupra decorării unei persoane cu distincții de stat înainte de expirarea termenului stagiului de 5 ani.

La **art. 40**, se impune concretizarea modalității de împuternicire a persoanelor nominalizate de către Președintele Republicii Moldova în vederea înmânării distincțiilor de stat.

La **art. 49**, se recomandă adaptarea terminologiei utilizate la prevederile art. 323 din Codul contravențional.

Potrivit **art. 53** alin. (2), „Moștenitorii persoanei decorate, au dreptul să scoată distincțiile de stat din țară, la prezentarea actelor ce atestă dreptul lor asupra distincțiilor menționate”. Cu toate acestea, nu este clar care sunt acele acte ce urmează a fi prezentate de către moștenitorii persoanei decedate, or, potrivit art. 50 alin. (2) din proiect, transmiterea către moștenitori a distincțiilor spre păstrare, are loc fără întocmirea unui act confirmativ în acest sens. Prin urmare, se recomandă reglementarea aspectului în cauză.

Complementar, se recomandă completarea prevederilor art. 53 prin norme suplimentarea în vederea reglementării situației identificării titularului distincției de stat, ulterior transmiterii acesteia Aparatului Președintelui Republicii Moldova potrivit art. 53 alin. (3).

La **art. 60** din proiect, după textul „nominale de stat” se adaugă textul „sau lunare de stat”.

Potrivit **art. 62** alin. (1) lit. a), distincția de stat poate fi retrasă dacă persoana decorată a fost condamnată printr-o sentință definitivă a instanței de judecată pentru comiterea unei infracțiuni. Totodată, potrivit art. 63 „Retragerea distincțiilor de stat se face prin decret al Președintelui Republicii Moldova”.

Sub acest aspect, se notează că, potrivit art. 62 alin. (1) lit. c) din Codul penal, retragere a gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat, este prevăzută drept una din pedepsele complementarea ce pot fi aplicate persoanelor fizice. Complementar, potrivit art. 66 din Codul penal, „În caz de condamnare pentru o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă, instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele săvârșirii

infracțiunii, poate retrage condamnatului gradul militar sau special, titlul special, gradul de calificare (clasificare) și distincțiile de stat”.

La fel, din conținutul prevederilor proiectului nu rezultă cine se face responsabil să solicite retragerea distincției de stat în cazul în care persoana decorată nu mai activează în cadrul instituției la momentul pronunțării sentinței. Totodată, atragem atenția asupra termenului „fapte nedemne”, or actualmente legislația nu operează cu un asemenea termen, fapt ce crează posibilitatea interpretărilor ambigue.

Așadar, necesită a fi clarificată aplicabilitatea art. 62 alin. (1) lit. a) în coroborare cu art. 63 din proiect în măsura în care, potrivit Codului penal al Republicii Moldova, distincția de stat poate fi retrasă doar în contextul: 1) comiterii unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave și 2) doar de către instanța de judecată.

În ipoteza în care normele prevăzute la art. 62 alin. (1) lit. a) și, respectiv, art. 63 din proiect, se referă la alte situații decât cele prevăzute de Codul penal, e necesară reglementarea expresă a acestui aspect în vederea excluderii unor interpretări eronate.

La **art. 62**, la alin. (2), textul „săvârșirii de fapte incompatibile cu calitatea de persoană căreia i s-a conferit o distincție a Republicii Moldova”, în vederea asigurării clarității normei juridice, se recomandă a fi reformulat.

La **art. 66**, la alin. (3), sursa de publicare a actelor normative de publicare se va indica după următoarea schemă: (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, anul publicării, numărul Monitorului, numărul articolului).

La **art. 66** alin. (7) se propune de exclus, ținând cont de norma propusă la alin. (6) lit.b), precum și de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care stabilește principii, reguli și proceduri unice de elaborare, aprobare și executare a bugetelor pentru toate autoritățile bugetare. La alin. (8) nu este necesară referința la completare, deoarece modificările includ și completări.

Totodată, se propune includerea în proiect a unui articol nou în următoarea redacție: „Resursele financiare pentru confecționarea însemnelor distincțiilor de stat sunt asigurate din contul și în limita alocațiilor bugetare aprobate Aparatului Președintelui Republicii Moldova în legile bugetare anuale, precum și din alte surse neinterzise de legislație”.

Suplimentar, în Capitolul IX din proiect (Dispoziții finale și tranzitorii) se va reglementa faptul că alocațiile nominale de stat pentru merite deosebite față de stat, acordate în baza distincțiilor prevăzute în *Legea nr. 1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, se plătesc în continuare.

Totodată, cu titlu de informare remarcăm faptul că, în prezent, legislația națională (*Legea nr. 317/2024 cu privire la veteranii de război, Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani*) stabilește alocații lunare pentru merite deosebite față de stat, inclusiv pentru persoanele decorate cu distincții de stat ale fostei U.R.S.S., echivalate cu distincțiile de stat ale Republicii Moldova, după cum statuează Hotărârea Parlamentului nr. 533/1995 *cu privire la drepturile cetățenilor Republicii Moldova decorați cu distincții de stat ale fostei U.R.S.S.*

Prin urmare, pentru a asigura continuitatea realizării dreptului la alocațiile sus-menționate, recomandăm actualizarea, în regim prioritar, a *Hotărârii Parlamentului nr. 533/1995*.

Referitor la Nota de fundamentare.

Nota de fundamentare urmează a fi revizuită conform prevederilor **art. 30** al *Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative*, în speță, autorul urmează să includă costul estimativ de implementare a proiectului, precum și sursa de finanțare a acestora. În context, menționăm că proiectul prevede instituirea a două distincții de stat noi, fără precizarea impactului financiar asupra bugetului de stat. Or, potrivit articolului 131, alin. (6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. Respectiv, cheltuielile ce țin de punerea în aplicare a proiectului urmează a fi efectuate din contul și în limita alocațiilor prevăzute în bugetul Aparatului Președintelui Republicii Moldova.

Cu titlu de informare, bugetul autorității pentru anul 2025 constituie suma de 42 488,3 mii lei. Solicitarea Aparatului Președintelui prezentată în cadrul CBTM pentru anii 2025-2027 pentru confecționarea distincțiilor de stat în sumă de cca 4,0 mil lei a fost acoperită integral în documentele de planificare bugetară, și anume, în bugetul de stat pentru anul 2025 - 2,0 mil lei, în limite de cheltuieli pentru anii 2026-2027 – 1,0 mil lei anual. Reieșind din cele relatate, recomandăm ajustarea documentelor de proiect prin prisma celor menționate la definitivarea acestuia.

Având în vedere raționamentele expuse mai sus, Guvernul susține proiectul de Lege propus, cu luarea în considerare a propunerilor de îmbunătățire formulate.